

AZ ERDÉLYRÉSZI
MÉHÉSZ EGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

MÉHÉSZETI KÖZLÖNY

A LAPOT AZ E. M. E.
TAGJAI TAGSÁGI
ILLETMÉNY FEJÉBE
KAPJÁK.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
CLUJ—KOLOZSVÁR,
STR. A. MURESAN (ATTILA-U.) 10.

Felelős szerkesztő és kiadó: TÖRÖK BÁLINT az E. M. E. főtájkára.

TELEFON 158. SZ.
A LAP MEGJELNIK
HAVONKÉNT EGYSZER

A méh legelőjéről.

Irta és előadta: dr. Fosztó Béla az E. M. E. tagja az 1926. szeptember 12-én Székelyudvarhelyen tartott méhészeti vándorgyűlésen.

A méhészet szakkérdései a szakirodalomban és sajtóban, annyi vitán mentek keresztül, hogy ezen a téren jórészt elvi vitákra szorítkozhatunk. Természetesen a mindennapi megfigyelések alapján, további szabályszerűségek megállapítása nemcsak lehetséges, de szükséges. Így a központi és vidéki kiállításokkal kapcsolatban nem sok újat nyújthatnak az előadások a már említett téren. Jelen gyűlésünkkel kapcsolatban, hogy némi helyi vonatkozása is legyen felolvasásomnak, szűkebb hazánkban igyekeztem maradni témámmal, vagyis a vadvirágos területeken való méhészkedéssel fogok foglalkozni.

Vadvirágos területek alatt értem azokat a vidékeket, s ilyen a Székelyföld kevés kivételével, hol a fűzfa, hárs és akác nyújtott tömegmézelt, mint az alföldi részeken nem, ismerjük. Erdővidéken pl. az említett három mézélő növény közül, a hárs és akác fordul elő számot nem tévő mennyiségben. Ezek közül is a hárs a megbízhatóbb, míg az akác az utóbbi években egyszer se bizonyult oly értelemben jó mézélőnek, mint az alföldi részeken amilyenek ismerik.

A talaj és klimatikus viszonyok szerint változik a növények nektárképző képessége éppen ezért a méhlegelők gyarapítása okszerű, csak hosszabb megfigyelés alapján lehetséges. Ez a kérdés sok méhészbiclitől tör le. Ha mézélőfák ültetésére gondol, úgy kedvét szegi a nagyon messzi és bizonytalan eredmény, hisz egy fél ember élet kell, míg mézélővé fejlődhet. És itt számolnunk kell egy másik tényezővel is, népünk, nemhogy kímélni tudná, sőt élvezettel pusztítja a fákat tekintet nélkül a fajtára. A hárs pl. kisebb mennyiségben jórészt mindenhol megtalálható a buzának alkalmas klímá alatt, de nem tud szaporodni, mert régebben kőnőn, de még ma is a legszebb fiatalokat hántják meg pásztorkürtök készítésére, azon kívül pedig ha annyira fejlődhet egy szép hajtása, azt mint legjobb szerszám anyagot, különösen kaszanyélnak, mindjárt levágják. A legkorábban mézélőfának a rakotlyának pedig a kecskénél csak a kecskepásztor nagyobb ellensége.

Mézélő növények szántóföldi művelése éppen nem volna gazdaságos kizárólag erre a célra. Itt csak részben lehetne a mezőgazdaság érdekelt a méhészetével összeegyeztetni, hisz termelnek aránylag elég herét, lucernát, de ritka év, amikor ezek mézélnek is. A búkköny volna kitarthatóbb mézélő, de ezt is a kevés magnak valótló eltekintve virágjában vágják.

Csak a gyógy- és ipari növények termelésével összekapcsolva lehetne mézélő növények szántóföldi termelése gazdaságos. Természetesen itt is előzetes kísérletezés volna szükséges megfelelő szakismeret mellett. Ennek hiszem, hogy volna is jövője. Többek között a korlandrumot jó mézélőnek tartják, ez pedig annyira nem igényes a talajjal szemben, hogy a Székelyföld legrosszabb minőségű szántóföldjélt is ki lehetne vele használni. Bi. onyára volna

még sok ehhez hasonló dr. Páter professzor szerint.

A vadvirágok mesterséges szaporítása pedig kevés eredménnyel kecsegtethet, mert ezeknek mennyisége és nektárképző képessége teljesen az időjárástól függ.

Ezek között legkitartóbbnak tapasztaltam a vörös csalánt, kigyósziszt, fehér herét és a pézsmá fajtáit. Ez utóbbi kettő adja jórészt az őszi legelőt. Itt említem meg, hogy bár kisebb mennyiségben előfordul Németország egyes vidékeinek legfőbb mézélő virága, a hanga is. Hogy mennyire befolyásolja az időjárás a nektárképződést, 1924-iki évben volt különösen tapasztalható, hogy alig volt vadvirág, melyet a méh ne járt volna, a páratelt nedves meleg mellett, természetesen meg is volt az eredmény.

Szegényes méhlegelőnk javítására legalkalmasabbnak a tarlóvirág ígérkeznek. Ezt legkevésbé költséggel és fáradsággal lehetne visszahonosítani, s ami kecsegtető rövid idő alatt mutatkoznék az eredmény.

Sokan gondolhatják, hogy ha a viszonyok kedvezők volnának, ugy is megteremnék, de visszahonosítandónak éppen azért mondom, mert amint sikerült öregebb méhészekből megtudni, ezelőtt 25—30 évvel szépen díszlett.

Egyik öreg méhész nem győzött eleget panaszkodni, hogy e romlott korról még a méhészeti viszonyok is mennyire lezüllettek. E 87 éves öreg ur több-kevesebb paraszt kással méhészkedik ifjú kora óta. Állítása szerint régebben még az utórajkasok is ősszel 1—2 véka buza nehézségük voltak, míg ma utórajt önállóan segítség nélkül hiába fog be. Érdeklődésemre elmondta, hogy akkor a haricskát nagymértékben termelték, azonkívül pedig a „tarrót“, amint mondá, aratás után a fehér virág ugy ellepte, mint a hó. Ez utóbbi minden valószínűség szerint a tisztessé lehetett.

E kettőnek tulajdonította az eredményesebb méhészetet, ami valószínű is.

Mézélő növénymagvak beszerzésénél a méhészek kölcsönösen segíthetnének egymáson, a csere által. A közveitő kereskedelemről a lehetőségig tanácsos tartózkodni, mert nemcsak, nagyon megdrágítja az árut, de legtöbb esetben ki van téve annak, hogy nem kap csiraképes magvakat.

Ha jelent valamit a közmondás, mely szerint: Ha azt akarod, hogy meglegyen, tedd meg magad, ha nem, bízhatsz másra is, akkor éppen kevés reménnyel fordulhatnánk az arra hivatott állami szervekhez.

Sajnos, de a kevésbé kultur államokban a hivatott állami szervek nem tulajdonítanak a méhészetnek, azt megérdemlő nemzetgazdasági jelentőséget.

A székelyföldi mezőgazdasági kamarákra igen szép hivatás várna ezen a téren is. Népünk hiányzó estétikai érzékét és gazdasági érdekelt kellene, hogy pótolja a más célra fel nem használható területek fásítása által, pl. a községek terein utak mentén.

Sok községnek meg van a falkolának szánt területe, de ezek legtöbb helyen vagy teljesen fa nélkül állanak, vagy minden emberi gondozást nélkülözve a legelhanyagotabb képet mutatják. Közigazgatási u'on kellene oda hatni, hogy a falkolák gondozás alá kerüljenek és

ahol a viszonyok kívánatossá teszik, ott a méh legelőnek is alkalmas díszfákat, pl. hárs-gledicsiát, bevezessék. Talajkötéshez legalkalmasabbnak tartják az akácot és bár lépten-nyomon látni, hogy jelentékeny területek a földcsuszás következtében, művelhetetlenné válnak mégis hiányzik minden egyéni és hatósági kezdeményezés, a kérdéses területek fásítással való megkötése iránt.

Bár nem sok reménnyel kecsegtet mégis a mezőgazdasági kamarát kellene megkeresni egy részletes programmal. Ha a kolozsmegyei mezőgazdasági kamara évi 60.000 lelt tudott előirányozni méhészeti célokra, ugy itt is egy minimális legalább 25000 leies tételt kérhetnénk megyénkint, elsősorban a méhlegelők javítása érdekében, mert ha meg lesz a jó méh legelő, mint a méhészet alapja, ugy minden további nélkül fog nekilendülni a méh tenyésztés.

Vannak már községek, hol a legelő szűke miatt nem lehetséges a további szaporítás. Erdőfüle községben pl. 350—400 család méh van, nyilvánvaló, hogy ily tömeg méh egy községben az eredményt gyengíti, dacára a kiterjedt rétekek.

Méhlegelőnk szeszélyes volnának megfelelően kell a kaptárkezelés is alkalmazkodjon. A legtöbb kezdő méhész elszámítja magát a szakönyvekből nyert elméleti ismeretel alapján, mivel azok szerzői kedvezőbb méhlegelő viszonyok mellett szerezték tapasztalataikat. A Boconadi hível a kis keretekkel kisebb kaptárokban méhészkedőket nem tartják komoly méhészeknek, vagy legalább is olyanoknak, mint akiknek a haladás iránt is van érzékük. Ezuttal nem akarok egyik kaptár-rendszer mellett se állást foglalni, de összehasonlító kísérleteim alapján állíthatom, hogy az egyesületi kaptárokkal, kevésbé kedvező esztendőkből, épp oly eredményt lehetett elérni, mint a Boconádiakkal. Ugyanis a már vásárolt legelő viszonyok mellett rövid idő alatti tömeg mézélés nincs, ehelyett van állandóbb de nem oly nagy mennyiségű nektárképződés, így a méh lakásban huzamosabb időn át találunk nagyobb kiterjedésű fiasítást, de kevesebb tartalék mézet. Az állandó hordás a család fejlődésének a maximumáig fiasításra fordítatik.

Ha már most a költőtér korlátlan, mint a Boconadi kaptárt, ahogy legtöbb helyen rács nélkül kezelik, ugy nem tartalékol a méh, szegényebb években különösen, míg ezzel szemben az egyesületinek a költőtere a mézűrtől el van választva ráccsal és így a fiasításnak határ szabva. Tehát ha nem többet, de már annyi mézet tud tartalékolni ráccsal elválasztott kaptárban, mint amennyivel többet fiasított a másik, a korlátlan költőtér mellett. Ilyen viszonyok mellett tehát hiába várjuk, hogy a mézélés legfőbb idején a méz ugyis leszorítsa a fészket.

Még kevésbé fordulnak elő olyan anomáliák, hogy az egész lakás mézzel teljen meg és a fiasításra tér nem maradván a család elnéptelenedjen, amint erről több ízben hallani panaszkodat a tisztessé és akác vidékéről. Tekintet nélkül tehát a kaptár és keret nagyságára a Hanneman rács alkalmazása kívánatos, a mi méhészeti viszonyaink mellett, mert ha van is mézben gazdagabb év némelykor — az a kevés kivétel — amikor rács nélkül is épp oly ered

ményt lehet elérni. A nagykezelés nagy és még mindig nagyobbítható méhlikásnak, tehát megfelelően gazdag mézelő vidék szükséges és mert eredményesebb méhészkedés is csak hasonló viszonyok mellett lehet, kétségkívül annak van nagyobb jövője.

Míg nálunk alig van év, mikor a család 30 Boc. keretre fejlődhetik, addig a Méhész 917-es évfolyamában olvasom, hogy csak a tisztesfűről, már mint harmadik pergetésnél 27 Boc. keret mézet vettek el.

Ezzel szemben nálunk az évi átlagot nem lehet reális kalkuláció alapján többre, mint 8 kg.-ra. venni.

Ilyen körülmények mellett egyszerre egy nagyobb méhes beállítása semmi esetre se mutatkozik reális üzletnek, ha egy felszerelt családot átlag csak 2000 leire értékelünk is, akkor a tőke kamata 20% al 400 lei, ezt még behozza a méh biztonságban, de ezen felül a méhek munkája nem minden évben számíthat juttomásra, eltekintve azoktól a ritkán visszatérő jobb évektől, amikor esetleg egy évben a tőkét visszaadhatja.

E fenti kalkulációmát értem az álló méhesekre több évi átlagban. Sajnos földrajzi fekvésünk se nagyon kedvez a vándorlásnak, különösen ha a vasúti szállítási viszonyokra gondolunk, hozzávéve, hogy a székely megyék körül vannak kerítve ugyan vasúttal, de ki is kerülve, eltekintve attól az 1—2 rövidvonali vicinálitól, mely belseje felé nyúlik.

Igy a félre eső vidékeknek legalkalmasabb szállítási eszköze a megfelelő karosszériával ellátott autó volna. Ennek segítségével a többszöri szünetelés is lehetséges lenne, ilyen formában azután a jövedelmezősége is más szintet mutatna. Ez a berendezés azonban nagyobb tőkét igényelne, mégpedig a Méhészeti Közlöny aug., szept.-i számában Szenes tanár ur által vázolt aggodalom, hogy a méhészet a tőkét nagyon vonzaná, jelenlegi méhlegelő viszonyaink mellett a Székelyföldön alaptalan.

Nem is igen hallani székelyföldi vándor-méhesekről. Jórészt álló méhesekkel dolgozunk, tehát ennek érdekében kellene a jobb eredmény feltételeiről gondoskodni, a legelők javítása által.

A méhméregnek a gyógyászatban való alkalmazásáról.

Folytatás és vége.

Tertsch megkülönböztetett elsődleges (primár) reakciót, helyi tüneteket (heves, égető fájdalom, 1—2 cm. átmérőjű duzzana) és másodlagos (szekundár) reakciót, általános tüneteket (émelygés, hányás, szédülés, esetleg ajulás, láz, csallánkitűtés).

A reakció függ a szurások mennyiségétől, minőségétől, mélységétől, a megszurtt egyén korától, a szurás helyétől, az évszaktól (hőmérséklettől) a megszurtt egyén egészségi állapotától.

Hozzáfüzném, hogy a hordás minősége is szerepet játszik, mert tapasztalat szerint repce, mustár-, hárs-, hajdínahordáskor csiklandósabb a méhszurás, mint akáchordáskor, sőt valószínű, hogy az ismert mérges növényekről való hordás (digitális, helleborus, atropa belladonna, datura stramon, stb.) vagy a mérges mézet adó virágok: rhododendron, azalea a méhmérget is befolyásolja.

Orvosi szempontból fontos diagnosztikus tünetekként említi Tertsch, hogy reumás egyéneknél teljesen kimarad, vagy nehezen provokálható a szekundár reakció. A reumások ezen relatív immunitása pathologikus immunitás (kóros érzéketlenség); vannak általában egvények, akik született immunitással bírnak; a méhek túlnyomó része pedig az idők folyamán az ismétlődő szurások folytán szerzett immunitáshoz jut. Ugy a vele született, mint a tartós szerzett immunitás igen ritka; rendszerint az immunitás idővel gyengül.

Langer 164 méhésztől 27 től azt a

választ kapta, hogy évek múltán sem csökkent az érzékenyséjük, tehát elég gyakoriak azok, akik nem immunizálhatók.

A kezelésben az öreg Tertsch először egy méhszurást alkalmazott; a két ujjal szárnyain tartott méhet rányomta a beteg terület bőrére, egy óra múlva 2—3 szurást, ismét egy óra múlva 4—5 szurást adott. Naponta fokozta a dozist akár 100—150 szurásig. Volt súlyos, recidiváló esete, ahol hosszabb idő, hónapok folyamán egész 15.000 ig emelkedett az alkalmazott méhszurások száma.

Amint látható, a kúra hosszadalmas és fájdalmas; kemény próbára teszi úgy a beteg, mint az orvos türelmét és éppen ez okból általános elterjedésre nem számíthat. Heveny esetekben nem is jöhet szóba, azok meggyógyulnak salicylra, azonban az elhanyagolt, krónikus; minden más gyógyszeres kezeléssel dacoló, kétségbeesett betegek javulást, gyógyulást remélhetnek a méhszurástól.

Ph. Terisch évtizedek folyamán 658 beteget kezelte méhszurással; ezek között volt friss ízületi csusz (115), idült — krónikus — ízületi csusz (186), izomcsusz (233), reumás alapon fejlődött szívbántalom (48), inak, idegek csuzos megbetegedése, ischiás és egyéb neuralgiák (39), torzító, csomós ízületi lob (arthritis deformans) és szövődmenyes vesebántalom (16). Meggyógyult 543 (82%), melyek között igen súlyos, gyógyíthatatlannak vélt esetek is voltak; 99 beteg állapota javult és 16 gyógyulatlannak maradt.

Méhészeti tanfolyamok Kolozsváron és Marosvásárhelyen.

Már most jó előre szükségesnek tartjuk felhívni méhésztársaink és a méhészet iránt érdeklődő felnőtt férfiak, nők, tanuló lányok és fiúk figyelmét arra, hogy az E. M. E. az 1927. év tavaszán Kolozsváron és Marosvásárhelyen méhészeti tanfolyamot óhajtott rendezni kezdő méhészek számára. A tanfolyam hallgatása díjtalan. Beiratási díj címen 100 lej fizetendő. A tanfolyamok csak az esetekben fognak megtartani, ha legalább 20—20 jelentkező lesz. Előjegyzéseket elfogad az E. M. E. titkári hivatala, Kolozsvár Attila u. 10 — Verbuváljuk az ügy iránt érdeklődőket és szerezzünk minél több hívet a méhészetnek. Megfelelő számú női hallgató jelentkezése esetén külön süítő tanfolyam is fog tartatni, amelyre a jelentkezéseket szintén elfogadják a titkári hivatal.

Egyleti élet.

Tagdíjnyugtázás. Az E. M. E. titkári hivatalához a következő összegek küldettek be.

1925. évre 50 L. tagdíjat fizetett: Kovács Árpád Csikszereida, Fosztó Dénes Vizakna.

1926. évre 50 L. II. részlet tagdíjat fizetett: Kremnitzky Aladár Kolozsvár, Smillár Antal Kudzslr, Mándy Bertalan Mikola, Schneider Fülöp Soborsin, Simon Dezső Torda (I. r.), Lázár Péter Marosvásárhely, Kovács András Alsósimánd, H. Fejér Mihály, Völgy István Aranyosgyéres, Silló Béni Csikszereida, Fülöp Antal Alsósófalva, László István Etéd, Posta János Szinérváralja, József János Székelyudvarhely, Jourcant Joan Kolozsvár, Antonya Mihály Magyarzovát, Györi Ferenc, Györi Zoltán, Haller János Aranyospolyán, Mádly András Torda, Balcu Traján Zalatra, Szántó Ferenc Iszlo, Dezsika Viktor Bégameonos or, Dérczy László Egeres, Zavoda Mihály Kisapold, Porzolt Imre Barátos, Kriszta János Borsapolyán, dr. Várady László Rónaszék, Trucza János Csikszereida, Kiss József, Erdel Sándor, Tóth Jakab Ágya, Zugh László Akos, özv. Simon Gyuláné Kolozsvár, Halabory Ernő Mezőszentmihály, Novák Ernő Ruzskabánya, Telegdi István Nagyenyed.

1927. évre 100 L. tagdíjat fizetett: dr. Eöry István Magyarán, Irgalmas Nővérek Sepsikőrőspatak, Anderlik József Varsolcz, Kukul Zoltán Bihar, Ragsza Ferenc Várbogán, Ifj. Csernaton György Radnótfája, Futaki Sámuel Bé, Csoma Lajos Hídalmás, Kovács Árpád Csikszereida, Mód György Ujvársánd, Outman László Bodófalva, Sztrák Károly Mácsa, Fosztó Dénes Vizakna, Balogh Miklós Sacaslan, Gálfalvy János Mezőband, Bedő Árpád Vadad, Márton Endre Dés.

1927. évre 50 L. tagdíjat fizetett: Fülöp Antal

Alsósófalva, László István Etéd, Posta János Szinérváralja (100 L.), Telegdi István Nagyenyed, Györi Zoltán, Haller János Aranyospolyán (100 L.), Kriszta János Borsapolyán (100 L.), dr. Várady László Rónaszék (100 L.), Trucza János Csikszereida (100 L.), Tóth Jakab Ágya, Novák Ernő Ruzskabánya, Fosztó Dénes Vizakna (100 L.).

1928. évre 50 L. tagdíjat fizetett: Posta János Szinérváralja, József János Székelyudvarhely.

Különfelek.

Tagtársaink szives figyelmébe! A portómentes levelezési jogot a posta megvonta egyesületünkől és ezért a jövőben csak azon esetben válaszolhatunk tagtársainknak, ha válasz-bélyeget is küldenek.

83 olyan késedelmes tagunk van, akik évek óta nem fizetik tagdíjait és jóval nagyobb ennél azoknak a tagtársainknak száma, akik a folyó évi tagdíjakkal vannak hátrálékban, úgy hogy több mint 50.000 L-t tesz ki a hátrálék címen nyilvántartott tagdíj. Amikor ilyen őszintén feltárjuk a helyzetet, kérjük T. Tagtársainkat, hogy baladék nélkül sziveskedjenek beküldeni úgy a folyó évi, mint előző évi hátrálékos tagdíjakat és kimélik meg az egyesületet a tagdíjfizetésre felszólító levelek küldésével járó munka- és költségterheléstől. — Ez alkalommal is minden címszalagra rávezettük a hátrálékos tagjaink tartozásának összegét.

Az E. M. E. igazgató választmánya folyó hó 18-án szombaton d. u. 4 órakor a titkári hivatalban ülést tart, amelyre a választmány tisztelt tagjai ezúton is meghívattak.

A viaszárak iránt érdeklődtek Tagtársaink közül többen. Soraik kapcsán az ugynevezet musztikásokra hivatkoznak, akik a kiváló lépekért házálnak és azokat alacsony áron igyekeznek beszerezni. Miután egy a musztikások, mint Kolozsváron a kereskedők igen alacsony árat adnak a tiszta viaszért, leghelyesebben cselekedeznek méhésztársaink, ha kiolvasztják lépeiket és a viaszt nem adják el, hanem feldolgoztatják műlépeknek. A feldolgozást kb. 25%-ért vállalják az ezzel foglalkozó Méhésztársak. Tudomásunk szerint feldolgozásra vesznek át viaszt Csoma Lajos Hídalmás (Kolozsvár) Kezdői Gyula Nagyvárad (Teiki u. 32.) és Surdoki Krcs Kornél Nagyszében (Schulgasse 3).

A „Méhész Ujság“ újévi száma azzal a törekvéssel készül, hogy kimagasló és maradandó eseménye legyen a magyar méhészeti szakirodalomnak, számos képpel illusztrálva a legjobb szakírók tollából kerül ki és diszpéndányként jelenik meg. E lapban egy képsorozat bemutatása kezdődik meg azon egyéneket illetőleg, kik a méhészet terén számottevő tevékeniséget fejtenek ki: hivatalos vezetők, oktató tanerők, a magyar méhészeti szövetségek és egyesületeink elnökei és méhészeti szakírók, stb. A lap egyes száma 10.000 m. korona, egész évre 72.000 kor. ellenében megrendelhető a szerkesztőség nagymarosi fiókjánál.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

K. A Pécska. Az „olvasztott viasz sonkolyai“ vagyis visszamaradó idegen anyag tartalmát rendszerint a szemébe dobják. Talán alkalmas módon hozzátérhetővé téve a méhek a még reá száradt viaszt behordanák.

„MÉH“

a magyar méhészek lapja
BUDAPEST, ARANY J.-U. 1.
A legterjedtebb és legkedveltebb méhészeti szaklap.

Mutatványszámot ingyen küld a kiadóhivatal.

Előfizetési díj az 1928. évre 200 L. Beküldhető utalványon.